

Література:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/2456-17>.
2. Мельник С. Виконання місцевого бюджету на основі положень Бюджетного кодексу України. Київ: Міленіум, 2002. 280 с.
3. Про деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/247889101>.

Дячук Марта Сергіївна

ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Коваль С. Л.

СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВИДАТКІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Якість та рівень життя населення є показником рівня розвитку держави загалом та ефективності здійснення нею бюджетної та соціальної політики. Різний рівень доходів населення створює нерівні можливості забезпечення життєвими благами та необхідності підтримки державою окремих соціальних груп, які не в змозі самостійно підтримувати нормальний рівень життя. Тому розвиток сфери соціального захисту та її фінансування займає важливе значення в усіх сферах суспільного життя.

Конституцією України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Відповідно одним із першочергових завдань держави повинно бути створення умов для гідного існування людини у суспільстві шляхом забезпечення належного рівня соціального захисту та соціального забезпечення.

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створення мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1].

У науковій літературі існують різні визначення понять соціальний захист та соціальне забезпечення.

Ю. В. Пасічник зазначає, що соціальний захист населення – це державна підтримка певних категорій населення, що можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання фінансової, матеріальної, правової допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів [2, с. 23].

У свою чергу, В. Ш. Шайхатдінов вважає, що соціальний захист відображає діяльність держави та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, підприємств щодо створення сприятливого навколишнього середовища, охорони материнства та дитинства, здійснення допомоги сім'ї, охорони здоров'я громадян, професійної підготовки громадян, забезпечення зайнятості населення, охорони праці, регулювання заробітної плати та доходів населення, забезпечення громадян житлом, регулювання права власності громадян, матеріального обслуговування та забезпечення непрацевдатних та інших осіб, які потребують соціальної підтримки [3, с. 421].

На думку З. М. Лободіної, соціальний захист – це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працевдатності, безробіття, втрати годувальника з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України [4, с. 7].

Під соціальним забезпеченням М. Д. Бойко розуміє безоплатне (безеквівалентне) або на пільгових умовах матеріальне забезпечення і обслуговування громадян, що цього потребують, у випадках, передбачених законодавством за рахунок соціального страхування та виплат із державного та місцевих бюджетів [5, с. 312].

Не можна не погодитися з Н. Б. Болотіною, яка під соціальним забезпеченням розуміє організаційно-правову діяльність держави щодо матеріального забезпечення, соціального утримання, обслуговування, надання медичної допомоги за рахунок спеціально створених фінансових джерел осіб, які зазнали соціального ризику, внаслідок якого втратили здоров'я та/або/ засоби до існування і не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців; суттю такої діяльності є намагання держави забезпечити матеріальні втрати особи, які спричинені не будь-якими причинами, а саме такими обставинами, котрі у світовій практиці були згруповані і отримали спеціальний термін – соціальні ризики [6, с. 37].

Розглянувши різні підходи до визначення понять, можна зробити висновок, що соціальний захист є більш ширшим поняттям, ніж соціальне забезпечення. Проте їх об'єднує те, що дані поняття передбачають

підтримку державою малозахищених верств населення та створення певних соціальних гарантій.

Система соціального захисту населення в Україні включає такі складові:

- загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- соціальні гарантії;
- державна соціальна допомога.

Соціальне страхування – найважливіший елемент системи соціального захисту. Виплати із системи державного соціального страхування зазвичай становлять більшу частину коштів соціального забезпечення.

Складовою соціального захисту та соціального забезпечення є соціальні гарантії. Законодавчо закріплено, що державні соціальні гарантії – це встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законодавчо, що забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму [7].

Ще одним важливим елементом соціального захисту є державна соціальна допомога, що передбачає підтримку осіб, що не спроможні самостійно забезпечити собі життєвий мінімум, у грошовій чи натуральній формі. Відповідно до критеріїв відбору одержувачів державну соціальну допомогу поділяють на:

- соціальну допомогу, яка надається з урахуванням потреб, але без урахування майнового стану та доходу;
- адресну соціальну допомогу, яка надається з урахуванням доходу або майнового стану.

Кожна складова соціального захисту має свою специфіку, та все ж, усі вони побудовані за єдиними принципами:

- загальнодоступність соціального захисту для всіх громадян;
- наявність законодавчо встановлених засад соціального захисту;
- законодавчо закріплена відповідальність суб'єктів соціального захисту щодо забезпечення гідного рівня життя населення;
- відповідність основних норм соціального захисту рівню економічного розвитку.

Для ефективного використання бюджетних коштів на соціальний захист та соціальне забезпечення, розподіл видатків здійснюється за принципом субсидіарності, що передбачає наближення гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача. Видатки бюджетів мають безпосередній вплив на суспільний добробут населення та ступінь задоволення життєво необхідних потреб кожної людини, зокрема не на мінімальному, а на соціально достатньому рівні.

Якісне та ефективне здійснення видатків у сфері соціального захисту та соціального забезпечення є однією із головних передумов соціально-

економічного розвитку будь-якої країни. Органи місцевого самоврядування найбільш якісно та своєчасно здатні реалізувати повноваження щодо соціального захисту, тому що володіють найбільш повною інформацією про соціальне становище та потреби кожного мешканця територіальної громади.

Література:

1. Конституція України: Закон України № 254 к / 96 - ВР від 28.06.1996 р. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери: монографія / За ред. доктора філософії, професора, академіка АЕНУ Т.М. Кір'ян, д.е.н., проф. Ю.В. Пасічника. Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2012. 398 с.
3. Шайхатдинов В.Ш. Право социального обеспечения Российской Федерации: учебное пособие: Вып. 1. Екатеринбург: изд-во Урал. ун-та, 1996. 421 с.
4. Лободіна З.М. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні. *Вісник ТНЕУ*. 2014. № 3. С. 7–19.
5. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України : посіб. Київ: «Олан», 2004. 312 с.
6. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. *Право України*. 2000. № 4. С. 37–39.
7. Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії : Закон України № 2017-III від 05.10.2000 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.

Ковба Дар'я Олегівна

ст. гр. ФБС-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гупаловська М.Б.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ СУТНОСТІ ПОДАТКІВ

Глибокий і всебічний розгляд сутності податків вимагає розкриття змісту різних понять: визначення соціально-економічної природи податків, їх місця і ролі у відтворювальному процесі, тим більше, що дискусія з приводу суті, функцій, принципів цієї важливої економічної категорії триває досі.

Насправді будь-яка категорія – це відображення нашого рівня знань. Розуміємо ми ці відносини чи ні, вони все одно існують в нашому суспільстві; якщо ми їх не розуміємо, не враховуємо їх впливу, то ці відносини можуть проявлятися через економічні кризи, стагнацію виробництва.